

यस्यायं विश्व आर्यो दासः शेवधिपा अरिः ।

तिरश्चिद्वर्ये रुशमे पवीरवि तुभ्येत्सोऽग्रज्यते रुयिः ॥ ८२ ॥

हे आदित्य यस्य तवायं विश्वः सर्वोऽपि आर्यः वर्णाश्रमविहितकर्मानुष्ठाता सन् दासः दासवत् सर्वदा रक्षणीयः शेवधिपाः निधिरक्षकः कृपणो यस्य तवारिः शत्रुः निधिः शेवधिरिति [निरु० २.४.] यास्कः । किं च एवंविधे कृपणे अर्ये धन-स्वामिनि वैश्ये वा तिरश्चित् तिरोऽन्तर्धो चिदप्यर्थे अन्तर्भूतो भूमिगर्तादौ निक्षि-प्तोऽपि तस्य रयिर्धननिचयः तुभ्य इत् मलोपशहान्दसः तुभ्यमेव त्वदर्थमेवाज्यते व्यक्तो भवति कर्मकर्तरि यक् । कृपणस्य धनं त्वदर्थमेवोपयुज्यते पक्षरुणादिना न तु कृपणभोगाय भवतीत्यर्थः । कीदृशेऽर्ये रुशमे रुशतिर्हिंसाकर्मा औणादि-कोऽमप्रत्ययः रुशति हिनस्तीति रुशमः तस्मिन्धनापहर्तृनां हिंसके अतिव्यादि-तिरस्कारेणात्मनोऽपि हिंसके । पवीरवि पविः शल्यमस्यास्ति पवीरमायुधम् रो मत्वर्थयिः पवीरं वाति गहति पवीरवाः तस्मिन् धनरक्षार्थमायुधधारके तथा या-स्कः [निरु० १२.३१.] पविः शल्यो भवति यद्विपुनाति कायं तद्वत् पवीरमायुधं तद्वानिन्द्रः पवीरवानिति । धनिनातियत्नेन गुप्तमपि धनं तत आह्विय धर्मिष्ठाय ददासीति भावः ॥ ८२ ॥

अयं सहस्रमृषिभिः सहस्कृतः समुद्र-इव पप्रथे ।

सत्यः सोऽग्रस्य महिमा गृणे शवो यज्ञेषु विप्रराज्ये ॥ ८३ ॥

मेधातिथिदृष्टादित्यदेवत्या सतोबृहती । अयमादित्यरूप इन्द्रः समुद्र-इव उ-दधिवत् पप्रथे प्रथितो विस्तीर्णी व्यापकोऽभूत् कीदृशोऽयम् ऋषिभिरतीन्द्रियार्थ-दर्शिभिः सहस्कृतः सहसा बलेन युक्तः कृतः स्तुत्या हि देवता बलं वर्धते (54.) । किं च अस्यादित्यस्य स महिमा सत्योऽवितथः । शवो बलं च सत्यम् । यज्ञेषु विप्रराज्ये विप्राणां राज्ये स्तोत्रशस्त्रसंदेहे गृणे स्तौमि तं महिमानमिति शेषः । यज्ञेषु विप्राः स्वतन्त्राः राजान इव भवन्ति राज्ञां कर्मराज्यम् । स्तोत्रशस्त्राणां सं-सदि पठनेन सोऽयं (55.) स्तूयत इत्यर्थः ॥ ८३ ॥

अद्व्यभिः सवितः पा० ॥ ८४ ॥